

matrimonii qui est filiorum generatio, imo potius ad illum juvat, et ideo ex hoc capite mala non est, nec prohibita. Nunc autem censetur contraria secundario fini matrimonii, qui est tranquilla coabitatio, et pax, ac conueniens familiae gubernatio, et ideo est prohibita. Hæc autem ratio habet locum in natura corrupta, ubi propter immoderatam concupiscentiam facile invidiae et rixæ, et appetitus excellentiæ oriuntur. At in statu innocentia, in quo hujusmodi passiones essent, illa etiam ratio cessaret: ergo, et omnis malitia.

16. Sustinetur dictum principium primo. — Nihilominus principium illud solidum censem. Primo, quia quidquid sit de absoluta prohibitione, vel naturali malitia secundarum nuptiarum, in illo statu sine dubio non essent necessariæ propter humani generis multiplicationem. Nam si omnes viri singulas uxores acciperent, brevi tempore possent sufficientissime homines multiplicari. Quia omnes essent fecundi, et quoties convénirent, fructum filiorum acciperent, ut supra diximus, nullusque meretur, nec ante adulta ætatem, ut credibile est, ex hac vita transferretur. Et pueri infra breve tempus ætatis, vim haberent generandi propter naturæ vigorem, et fortasse per plures annorum centurias in hac vita conservarentur ante translationem, quo toto tempore possent filios per singulos annos, et fortasse amplius multiplicare: ergo propter multiplicationem hominum non erat tunc multitudo uxorum necessaria. At nec erat per se conueniens, sed ad perfectionem temperantiæ, castitatis, et ad omnia alia virtutis opera, et præsertim vitæ contemplativa multo erat aptior unitas uxoris: ergo hæc sine dubio in illo statu servaretur.

17. Sustinetur secundo. — Addo insuper probabilius videri hanc polygamiam vitiosam et prohibitam fuisse in illo statu. Primo, quia hoc præceptum prohibens secundas nuptias naturale est, lex autem naturalis de se tunc integre obligaret; et quamvis ob perfectionem justitiae originalis cessarent fortasse impedimenta, in quibus lex illa fundata est, illud est extrinsecum et accidentarium, et ideo obligatio talis legis non cessaret. Eo vel maxime quod illa lex per se primo fundatur in naturali justitia, et æqualitate inter virum et uxorem: nam per matrimonium, sicut dominium corporis uxoris transit in potestatem uxoris transfertur: et ideo naturaliter non potest vir se alteri uxori tradere: hoc ergo unusquisque vir in statu innocentia servaret.

Et fortasse hoc voluit DEUS in ipsam creatione, quasi exemplo monstrare: facile enim potuisset plures foeminas Adamo in adjutorium dare, dedit autem unam tantum, quasi docens, quid servari etiam illo statu oporteret. Quod satis intellexit, ac significavit Adam cum dixit: *Propter hunc relinquet homo patrem et matrem, et adhærebit uxori suæ.* Ubi de una loquitur, quia unica futura erat, et ita etiam expediebat ad majoris amoris vinculum, et alia, quæ in secundario fine matrimonii considerantur, quæ aliqua etiam ex parte in illo statu locum haberent, etiamsi non eum tanta imperfectione, vel necessitate, quanta in natura corrupta invenitur. Hoc ergo fundamento satis solidum est.

18. Alterum principium pro illa communi responsione in n. 4. — Additur vero ulterius aliud principium, etiam bigamiam successivam, ut sic dicam, non fuisse futuram in illo statu, quia mors conjugis non intercederet. Quæ ratio optime quidem probat non fuisse futuras in illo statu secundas nuptias propter mortem alterius conjugis: non tamen videtur simpliciter probare, quia posset matrimonium per translationem alterius conjugis desolvi (ut supra tetigi.) Nam illa translatio morti æquiperaret quoad hunc effectum: nam esset translatio ad statum gloriæ, in quo, ut Christus dixit Matth. 22. *Nec nubent, nec nubentur:* eademque ratione nec sub prioris matrimonii vinculo perseverabunt: ergo nec tunc perseverarent: et consequenter posset conjux in statu viæ relictus ad secundas nuptias transire.

19. Nec potest cum fundamento dici conjuges simul fuisse transferendos ad statum gloriæ: quia nec revelatum est, nec verisimili ratione, aut conjectura suaderi potest. Quia imprimis hoc pendet ex divina prædestinatione, quæ ad certum gloriæ gradum in unoquoque facta est, et donec merita proportionata compleantur, nemo ex statu vitæ vocatur sive nunc per mortem, sive tunc per translationem. Contingere autem posset ut merita utriusque conjugis non simul complerentur, quia vel possent esse prædestinati ad inæqualem gloriam, vel licet essent ad æqualem præordinati, posset unus ferventius mereri, et mensuram suam breviori tempore implere, vel certe si translationis tempus pro definito ætatis tempore esset præscriptus, etiam hoc modo posset in uno conjugi prius quam in alio impleri. Quia non esset necessarium omnes conjugatos esse ejusdem ætatis cum interesse matrimonium contraherent, aut omnes in

eadem ætate statum illum assumere, quia et complexiones, et vires corporum essent diverse, et res esset libera, ac proinde contingens.

20. Defenditur secundum illud principium. Verumtamen licet hæc conjecturæ probabiliter suadeant potuisse tunc conjugium per translationem dissolvi: nihilominus longe probabilius est non fuisse futuras secundas nuptias in illo statu. Primo quidem, quia licet sint licitæ, minus tamen decentes judicantur etiam in hoc statu lapsæ naturæ: multo ergo minus in illo statu decerent: ideoque admissa translatione unius conjugis ante alium verisimilius est alium acturum fuisse vitam celibem usque ad suam translationem, quod vitæ genus non esset contra perfectionem illius status, ut supra ostendi. Deinde non est certum homines fuisse tunc transferendos immediate ad consummatum gloriæ statum: potuissem enim transferri ad statum medium, ut Augustinus, lib. 9, Genes. ad litt., disputat, et nos infra videbimus: illo autem posito fortasse non dissolventur matrimonia per primam illam translationem, et consequenter nec ad secundas nuptias transitus fieret. Denique non est improbabile, tunc non fuisse unum conjugum absque alio transferendum, ne in illo statu quidam modus viduitatis inveniretur. Posset autem Deus facile ita media prædestinationis in omnibus prædefinire, ut omnes conjuges simul merita proportionata sua electionis eodem termino consummarent; et ita sive uno, sive alio modo procedatur, firmum etiam manet hoc secundum fundamentum, quod nullo modo etiam successivo secundæ nuptiæ in illo statu inventæ fuissent.

21. Tertium principium pro eadem responsione et concluditur ejus fundamentum. — Tertium principium est, quod in statu innocentia omnes tam viri, quam foeminae matrimonium contraherent, et filios procrearent: de quo supra dictum est. Ex his ergo principiis sic concluditur in statu innocentia omnes homines esse deberent viri, vel uxores, et nec unus vir habiturus esset plures uxores, nec una mulier plures viros, vel simul, vel successive: ergo necessarium erat tot esse viros, quot foeminas. Et confirmatur primo, quia verisimile est, si homo non peccasset, illum statum fuisse conservandum in illo pondere et mensura, in quibus fuit institutus, quia hoc majoris perfectionis est: ergo sicut in principio institutum fuit genus humanum in numero æquali quoad personas utriusque sexus, ita perpetuo conservaretur, ut finis principio res-

pondaret. Tandem confirmatur, quia hoc pertinet ad quandam justam et æqualem distributionem: quia si in altero sexu pauciores producerentur personæ alteri quodammodo injustitia fieret.

22. Judicium auctoris de communi illa responsione atque fundamento hucusque tractato.

— At enim hæc rationes posteriores leviores congruentiae sunt: in principali fundamento tertium principium, licet a dictis auctoribus fere ut certum supponatur, mihi videtur incertum, ut supra dixi: et ita ex hoc capite resolutione hæc dubia relinquuntur. Et præterea videtur in illa ratione, et illatione supponi, si homo non peccasset, homines non fuisse nisi ex legitimo matrimonio generandos. Quia si darentur vagi concubitus, unus vir posset fieri una caro cum multis foeminis, et consequenter possent etiam esse plures foeminae, quam viri. Idemque sequitur, si e converso una foemina pluribus viris conjungeretur. Dices, esto ita sit, semper esse valde probabile fundamentum illud ex innocentia illius status sumptum, nam illi repugnat omnis fornicatio et adulterium: ergo non invenirentur in illo statu: ergo non esset filiorum procreatio, nisi ex legitimo matrimonio.

23. Sed objici potest, quia homines in illo statu nec impeccabiles essent, nec in gratia confirmati, ut idem D. Thomas docet, et infra trademus: ergo possent fornicationem committere, sicut alia peccata, vel post alia peccata: ergo possent etiam illo tempore homines nasci ex vago, seu iniquo concubitu. Nec oppositum sufficienter probari videtur ratione superius facta, quia licet reliqui homines tunc peccarent, respectu naturæ humanæ status innocentia perseveraret: et ita illo statu durante, possent homines ex iniquo concubitu geniti prodire, postquam parentes eorum innocentiam amitterent. Responderi potest, nihilominus intra statum innocentia æqualem numerum virorum et foeminarum fuisse mansurum: quia non posset persona unius sexus fornicando cadere, quin haberet socium criminis alterius sexus: ideoque eadem æqualitas in innocentibus permaneret. Sed hoc non satisficit, quia si semel ponamus potuisse homines fornicando innocentiam amittere, consequenter sequitur potuisse plures ex uno sexu cadere, quam ex alio: quia poterat una foemina cum multis viris fornicari: et e converso unus vir cum multis foeminis: quo positio non manerent æquales numeri virorum et mulierum in statu innocentia permanentium.

Præterquam quod etiam aliis modis præternaturalibus possent viri cadere, et non feminæ: et e converso, sicut nunc fit. Quia posita in illo statu potestate peccandi, non est major ratio de uno genere peccati, quam de alio, semel autem admissa inæqualitate progressu temporum, et per varias generationes posset inæqualitas augeri et variari.

24. *Conclusio auctoris pro dubio tertio, in n. 73.* — Et augetur difficultas, quia tunc generi ex peccatoribus innocentes nascerentur, et tamen non necessario nascerentur in utroque sexu cum æqualitate: quia homines jam lapsi non haberent illam rectitudinem, et efficaciam in intentione, et modo generandi, quæ ratione originalis justitiae in cæteris inveniretur. Propter hæc difficilis mihi est illa communis assertio, quod Adamo non peccante, æqualis futurus eset virorum et foeminarum numerus. Unde existimo rem futuram fuisse mere contingentem: ac subinde nobis esse omnino incertam: vel certe ad summum procedere posse supponendo non solum Adam, sed etiam cæteros homines innocentiam servaturos fuisse: sic enim minor esset incertitudo, semper tamen relinquetur aliqua ex alio capite, quod fortasse aliqui viri, vel foeminae virginitatem servarent.

CAPUT IV.

QUANTA ET QUALIS HOMINUM MULTIPLICATIO IN STATU INNOCENTIÆ FIERET.

1. *Quæstio trifida.* — *Quorundam sententia cum suo fundamento.* — *Improbatur.* — *Aliorum sententia temperans precedentem.* — *Caret tamen fundamentum.* — In hoc quesito multa includuntur, unum est an fuissent iidem, qui in hoc statu producti sunt, et usque ad diem judicii generabuntur. Aliud est, esto non essent iidem, an essent in æquali numero, vel majori, aut minori, et huic annexum est aliud, scilicet an soli prædestinati, vel etiam reprobi tunc nascerentur. Primo ergo dixerunt aliqui eosdem homines tunc fuisse multiplicandos, qui nunc sunt, fuerunt et erunt, ac proinde fuisse futuros in multitudine æquali. Fundantur in certitudine prædestinationis, quæ videatur esse æqualis in reprobatione. Quod quidem fundamentum non est firmum (ut dicam). Tamen habet peculiarem difficultatem in reprobis, quia videtur incredibile Adamo non peccante tot homines fuisse damnandos, quot nunc damnantr, et ideo addiderunt aliqui,

eos quidem qui nunc sunt reprobi, tunc fuisse futuros prædestinatos et salvandos, et ita numerum hominum futurum fuisse æqualem, imo eundem: non tamen numerum prædestinatorum et reprobatorum. Ita refert Basilius 2, dist. 20, q. 2, § *Alii vero*: et probabile judicat. Supponunt tamen rem incertam sine ullo fundamento: scilicet Deum ante prævisum peccatum elegisse homines, qui nunc salvantur, quos primo prædestinatos vocant: post prævisum autem peccatum Adæ nunc reprobasse reliquos: prædestinaturum autem illos fuisse peccatum. Unde autem hoc sciant, vel quomodo id suadeant ignoramus, nec Bassolis aliquid fundamentum refert, et statim generaliter impugnabitur.

2. *Tertia sententia Scotti quadripartita.* — *Posteriores duas partes unde constent.* — *Probatur pars prima.* — *Probatur secunda.* — *Objec-*
tio majoris contra Scotum non obstat. — Addit ergo Scotus in secunda distinctione vigesima, quæstione secunda, omnes et solos homines, qui nunc salvantur, fuisse generandos durante innocentia Adami, eos vero, qui nunc damnantr, non fuisse futuros: et ita minorem fuisse futurum numerum hominum in statu innocentiae, quamvis non omnino distinctum in personis ab hominibus, qui post peccatum Adæ fuerunt. Hæ duas posteriores partes evidenter ex prioribus sequuntur. Illas ergo probat imprimis, auctoritate Gregorii in nono capite, numeronono, tractanda, et deinde primam partem de prædestinatis suadet ex eo, quod isti qui nunc sunt prædestinati ante prævisum originale peccatum fuerunt electi: ergo maneret firma electio, etiamsi peccatum Adæ non fuisset futurum. Alteram vero partem probat ex eo quod in statu innocentiae nulli essent reprobi, sed omnes prædestinati. Unde non obstat contra Scotum, quod ibi Major objicit, quia non est minus certa reprobatio, quam prædestinatio, seu electio, ac proinde si nunc electi nascerentur propter immutabilitatem electionis, etiam reprobi futuri essent propter certitudinem reprobationis. Responderet enim Scotus reprobationem esse æquecertam quoad præscientiam, non vero quoad præfinitionem, ut etiam D. Thomas dixit, 1 p., q. 23, art. 7, id est, numerum prædestinatorum esse certum ex decreto absoluto voluntatis antecedente præscientiam futurorum: numerum autem reprobatorum solum esse certum ex præscientia, et ideo licet res aliter essent futura secundum hanc præscientiam, decretum electionis prædestinatorum firmum mansisset, non sic autem

CAP. IV. QUANTA ET QUALIS HOMINUM MULTIPLICATIO IN STATU, ETC.

397

reprobatorum numerus: quia non præscito dos, si communis lapsus humanæ naturæ non intervenisset: nihilominus non sequitur nullos homines fuisse tunc futuros, ex his, qui nunc reprobi sunt; nam esse potuerint, licet non essent damnandi, sed salvandi. Quia juxta Scotti sententiam, non obstante reprobatione, prout nunc facta est, tunc non essent reprobi, quia non essent futuri: ergo etiam possent non esse reprobi, quamvis ad existendum ordinarentur: sicut prior opinio dicebat. Quæ profecto in hoc nihil dicit impossibile, sed incertum.

3. *Quarta sententia tripartita.* — *Ostenditur quoad duas posteriores partes.* — Alii ergo non rationem prædestinationis, sed ipsam rerum executionem considerantes dixerunt Adam non peccante non fuisse eosdem homines ab illo generandos, qui nunc sunt, sed alias numero distinctos: incertum autem esse, an fuissent plures vel pauciores, et an aliqui eorum fuisse damnandi. Hæc videtur esse sententia divi Thomæ, dicto quodlib. 5, art. 8, et in eam inclinant Major et Capreolus, in 2, d. 20, et moderni nonnulli, præsertim Valentia supra. Et quoad duas posteriores partes de incertitudine numeri et prædestinationis omnium, mihi videtur clara. Quia quoad numerum non habemus ullum principium ad judicium ferendum de quantitate determinata utriusque extremiti: quomodo ergo de æqualitate vel excessu alterius partis judicare poterimus? Item nec de tempore, quo singuli homines in statu viatorum in innocentia, seu Paradiso terrestri manerent, nec de tempore pro quo generationes hominum durarent, notitiam vel conjecturam habemus: ergo nec de tota illa comparatione illam assequi possumus. Incertitudo autem alterius partis, scilicet an in illo statu aliqui essent damnandi, neque, ex dictis contra Scotum constat, et ex infra dicendis de potestate peccandi in illo statu magis patebit.

4. Altera vero pars de reprobis ostenditur, quia supponit quod si Adam non peccaret, ejus posteri vel peccare non possent, vel infallibiliter nunquam peccarent, vel saltem non perseverarent finaliter in peccato. Primum autem ex his falsum est: secundum est gratis dictum: tertium vero etiam dicitur sine fundamento, et non consequenter. Quia si cum effectu aliquando peccare possent: cur non etiam in peccato perseverare? Quæ omnia in capite non latius tractanda sunt, et præterea quamvis dameremus Scoto, nullos homines fuisse damnan-